

OD JISTOTY K POCHYBÁM?:

SELF-EFFICACY UČITELŮ MATEŘSKÝCH, ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL V INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

úvod & cíl

Self-efficacy (SE) představuje míru přesvědčení učitele o vlastních schopnostech úspěšně realizovat výuku a dosahovat zamýšlených výsledků (Bandura, 1997). V kontextu inkluzivního vzdělávání (IV) čelí učitelé výzvě pracovat s heterogenním kolektivem žáků. Proto se zkoumá role různých faktorů ovlivňujících SE – *demografických* (pohlaví) a *profesních charakteristik* učitelů (délka praxe, kvalifikace ve speciální pedagogice, zkušenost s podpůrnými pozicemi, pocit připravenosti na IV) i *kontextuálních podmínek* (typ školy). Není však jednoznačné, které determinanty a jejich interakce významně přispívají k úrovni SE (Wray et al., 2022), proto je cílem:

identifikovat přínos teoreticky významných prediktorů SE učitelů v kontextu IV a zodpovědět otázku, zda se efekt profesních charakteristik ve vztahu k SE učitelů liší v závislosti na typu školy.

metodika & výsledky

✓ dostupný (MŠ a SŠ) a kvótní (ZŠ) vzorek ✓ 160 mateřských, 138 základních a 75 středních škol ✓ 3 vlny sběru dat

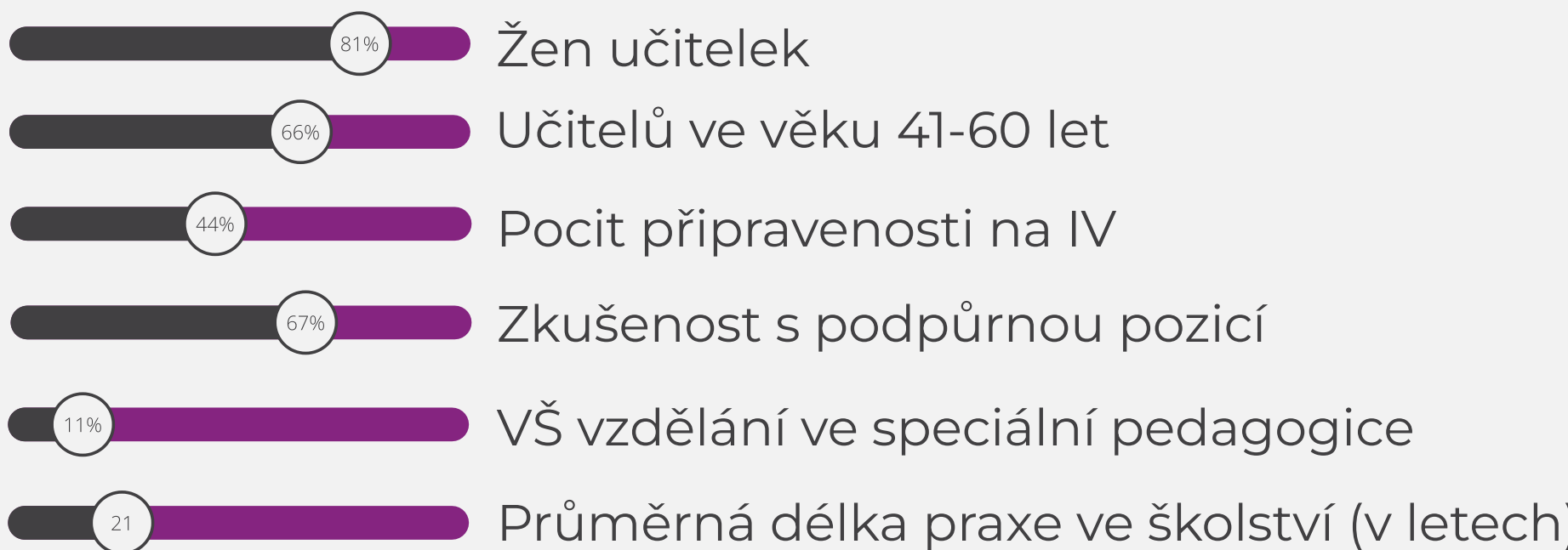

21 %
MŠ

48 %
ZŠ

31 %
SŠ

3013 učitelů

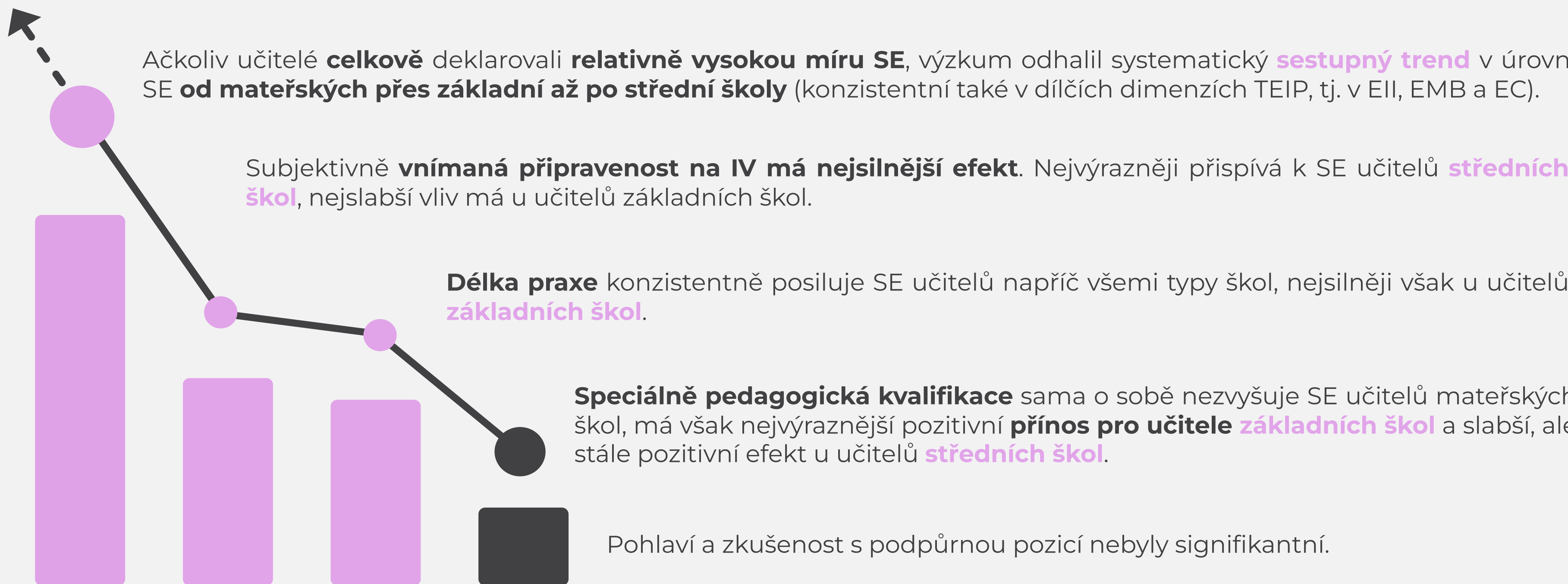

česká verze **Teacher Efficacy for Inclusive Practices (TEIP)**:

- zdatnost v inkluzivní výuce (EII)
- zdatnost zvládat rušivé chování (EMB)
- zdatnost spolupráce (EC)

Analytická strategie: mnohonásobná lineární regrese (metoda Enter) → testováno 5 modelů → 1. model s hlavními efekty (Adj. $R^2=0,121$), 2.-4. model se specifickými interakcemi (typ školy × délka praxe; kvalifikace; připravenost na IV), 5. model s hlavními a interakčními efekty (Adj. $R^2=0,185$).

self-efficacy učitelů klesá v závislosti na typu školy

závěr & reference

- Učitelé deklarovali relativně vysokou míru SE ve vztahu k IV, což koresponduje s mezinárodními studiemi používajícími škálu TEIP (Wray et al., 2022).
- V konfrontaci s jinými zjištěními se ukazuje, že navzdory převažujícím negativním postojům učitelů k IV (Pivarč, 2024) a přes méně rozvinutý systém inkluzivní podpory jsou přesvědčeni o svých schopnostech implementovat inkluzivní praktiky. Tyto výsledky naznačují, že vztah mezi nastavením IV a vývojem SE učitelů není podmíněn pouze sociokulturními a politickými faktory, ale je potřeba brát v úvahu také psychologické mechanismy (Bandura, 1997).
- Navíc, poznatky tohoto výzkumu překonávají limitace dosavadních studií, které analyzovaly prediktory SE izolovaně, a zdůrazňují nutnost diferencovaného přístupu k systematickému posilování inkluzivních kompetencí učitelů z různých typů škol.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman and Company.

Pivarč, J. (2024). Postoje učitelů základních škol k inkluzivnímu vzdělávání. *Studia paedagogica*, 29(1), 81-106.

Wray, E., Sharma, U., & Subban, P. (2022). Factors influencing teacher self-efficacy for inclusive education: A systematic literature review. *Teaching and Teacher Education*, 117, 1-19.

